

„Zavezi“, da bo naša vojska tem mogočnejša in veličastnejša ter zmaga naših opravičenih zahtev tem sigurnejša. Ta poziv je objavil dalmatinski „Učiteljski Glas“; ker ga je priobčil tudi „Učit. Tovariš“, je gotovo vsakemu znan in ga torej ne bom tukaj ponavljal.

A nekaj drugega mi je ob tej priliki še pojasniti. Letos je nastal, kakor sem že s početka svojega poročila omenil, nekak konflikt med nekaterimi učiteljskimi društvi istrskimi in med „Učit. Tovarišem“, oziroma „Zavezo“. Učiteljsko društvo „Narodna Prosvjeta“ v Pazinu je vposlalo „Zavezinemu“ vodstvu z dopisom z dne 15. vel. travna izjavo z dne 25. prosinca t. l., v kateri slovesno protestuje proti pisavi „Učit. Tovariša“, oziroma njegovega istrskega dopisnika glede razmerja med istrskim učiteljstvom in duhovščino. To izjavo je priobčil tudi „Učit. Tovariš“ sam. — Radi priznavamo, da je istrska duhovščina v ogromni večini rodoljubna in da se žrtvuje za narodno blaginjo. Saj pa ona večinoma tudi še ni okužena po tistem internacionalnem klerikalizmu, ki je v nesrečo vsakemu narodu in ki je zlasti principijelen in dosleden nasprotnik naprednemu in svobodnemu šolstvu in učiteljstvu.

Izjavljamo pa:

„Učit. Tovariš“ je sicer „Zavezin“ list, vendar „Zaveza“ ni in ne more biti odgovorna za vsak spis, ki se v njem priobči. „Učit. Tov.“ ima razmeroma prav mnogo naročnikov, od katerih se ne more zahtevati, da bi bili glede te ali one točke enakega mnenja. Naše „liberalno“ načelo je, da se čujejo glasovi z raznih strani; le tako, menimo, se bistrijo pojmi in se končno dožene, kaj je pravo in kaj ne.

„Zaveza“ in z njo „Učit. Tovariš“ nista nikakor načelna nasprotnika duhovščine; to bi bilo bedasto. Nasprotno, nas veseli složno delovanje duhovščine z učiteljstvom. A mi si ne mislimo take sloge, kjer je eden gospod, drugi hlapec; eden ukazovalec, drugi pokorni sluga. Ne, mi zahtevamo, da se smatra učiteljski stan enakopravnim in enakovrednim z drugimi, da se ga vpošteva ne samo pri delu, ampak tudi pri plačilu, da se ne ruši njegove samostojnosti in veljave, sploh, da se ga uvaža vselej in povsod, kakor se gre! Kdor tako ne dela, ni prijatelj naš, nego nasprotnik; on nam ne želi dobrega, nego slabo; on je zoper nas, in mi smo prisiljeni nastopiti proti njemu in najsi je še tako velik in mogočen!

„Zavezina“ načela temeljijo v našem šolskem zakonu, katerega je sankcioniral naš vladar. Od teh načel ne more „Zaveza“ nikdar odstopiti, sicer bi bilo bolje, da je ni.

„Zaveza“ je primorana nadaljevati svoje delovanje v dosedanji smeri, po onem načrtu, ki so ji ga zarisale dolgoletne izkušnje in pa smotri, za katerimi teži učiteljski stan. In te smotre bomo dosegli, dosegli tem sigurnejše, ker nimamo na svoji strani samo — nemškega učiteljstva, ampak tudi bratsko učiteljstvo češko in poljsko in malone vse zavedne in napredne sloje naroda.

Pri „Slomškovi slavnosti“, ki se je vršila dne 5. t. m. v Ponikvi, je bila „Zaveza“ zastopana po deputaciji, sestojči iz predsednika L. Jelenca in odbornikov Gangla, Porekarja, Križmana in Petrička.

Razen navedenih stvari so se obravnavala še mnoga druga manj važnejša vprašanja, katerih pa nisem sprejel v svoje poročilo, ki je itak dokaj naraslo. Omenjam še, da so se vršile v zadnjih mesecih priprave za XII. glavno

skupščino „Zaveze“ v Mariboru. V to svrhu je stopilo vodstvo „Zaveze“ v dogovor z mariborskim slov. učiteljskim društvom, ki se je naši prošnji drage volje odzvalo ter vse potrebno ukrenilo, da se naše zborovanje vrši kolikor možno lepo in brez motenja. Žal, da so se nam tudi tukaj stavile, slično kakor lani v Gorici, ovire, dasi se more imenovati bojazen zaradi nas samo — smešna.

Sklepam, gospoda moja, svoje poročilo z iskreno željo, da bi naša „Zaveza“ kakor doslej, tako i v bodoče hodila čila in krepka po oni poti, ki vodi narode do pravega napredka, omike in svobode, in da bi zastopala interese učiteljstva in šolstva vsekdar mirno in trezno sicer, pa vendar odločno in neustrašno. S tem si bo pridobila vedno večjo naklonjenost in podporo pri naših prijateljih, pri nasprotnikih naših pa — rešpekt.

(Dalje.)

Slomškova stoletnica na Ponikvi dne 5. t. m.

Ni še videl Spodnji Štajer tako velikanskega slavlja, katerega bi se bilo vdeležilo slovensko ljudstvo iz vseh slojev z enakim zanimanjem in z enako presrečnostjo, kakor Slomškove velike slavnosti na Ponikvi. Vsi vlaki so privražali v pomnoženih vozovih na tisoče in tisoče slovenskega ljudstva od vseh strani širne domovine, a iz sosednjih župnij so se pomikale cele vrste okrašenih uprežnih voz.

Največ občinstva je pripeljal vlak ob pol 9. uri zjutraj. Prišla sta celjski in ljubljanski „Sokol“, „Delavsko društvo“ iz Jesenic na Gorenjskem, ljubljansko „Krščansko-socijalno društvo“ z zastavami ter brezštevilno drugih društev in korporacij. Na kolodvoru na Ponikvi je pozdravil došlece v presrečnih besedah vojni kurat g. Marzidovšek. V nepregledni vrsti, ki se je pomikala ob zvoku „Celjske narodne godbe“, smo videli razen naštetih zastav še ono akademičnega društva „Triglava“ iz Gradca.

Pred vasjo je velel župan ponkovski gosp. Podgoršek ob krasnem slavoloku došlece dobro došle. Vsa vas je bila že ob prihodu tega vlaka prepravljena z najraznovrstnejšimi gosti.

Ker je mariborsko knezoškofijstvo prepovedalo slovansko mašo, je šla večina vdeležnikov k maši ob 10. uri, pri kateri je propovedoval znani govornik prof. g. dr. Medved iz Maribora, „Celjsko pevsko društvo“ pa je želo z veličastnim petjem v spremstvu istotako vrle „Narodne godbe“ vsestransko občudovanje. Škoda, da je zamogel le manjši del občinstva v cerkev, v kateri ima le kakih 3000 oseb prostora.

Ob eni uri je vrela brezštevilna množica z društvi in z zastavami k novi šoli, kjer se je po krasnem govoru g. nadučitelja Vek. Strmška odkrila spominska plošča; učiteljski zbor je prekrasno zapel. Dasi je začelo deževati, je vztrajala nepregledna množica do konca slovesnosti pred šolo.

Banket se je vršil pod prostornim Podgorškovem kozelcem. Dasi sta bili na vseh treh straneh dve dolgi vrsti miz, vendar niso dobili vsi prijavljenci prostora. Mnogoštevilni odlični hrvaški gostje so imeli lastno vrsto miz. Odlični prisotniki so se oglašali v proslavo slavljenca Slomška, hrvaškega, češkega, slovenskega naroda, za hrvaško-slovensko vzajemnost itd. V imenu ljubljanskih Slovencev je govoril župan g. Hribar, v imenu Sokolov g. dr. Tavčar, v imenu Hrvatov gg. Kukuljevič-

S a k c i n s k i in poslanec S p i n č i ć, v imenu „Slovansko-krščanske narodne zveze“ njen načelnik, poslanec gosp. P o v š e, v imenu učiteljstva g. Eng. G a n g l, v imenu družbe sv. Mohora njen tajnik g. R o z m a n. Oduševljenje je bilo velikansko.

Po banketu je bila telovadba „Celjskega Sokola“ na drogu, ter se občinstvo ni moglo načuditi veliki izvežbanosti vrlih telovadcev.

Izlet na Slomškov rojstni dom ni mogel biti zaradi deževja in slabe poti tako velikanski, kakor bi bilo sicer pričakovati.

Prvi je govoril na pragu Slomškove rojstne hiše g. K a č iz Žalca, ki je med drugim posebno lepo razvijal, kaj pomeni Slomšek za slovenskega kmeta. Večina daljnjih gostov se je na to podala k večernim vlakom na kolodvor, dočim jih je mnogo še ostalo pri igri in petju v nepozabnih Ponikvah.

Vsa slavnost je imela strogo n a r o d n o lice. Tudi učiteljstvo, ki je bilo zastopano po mnogih svojih članih, ima obilo zaslug, da se je Slomškova stoletnica izvršila tako veličastno. Klerikalstvo ni prišlo nikjer niti najmanje do veljave. Celo mariborško škofijstvo, za katero ima Slomšek nevenljivih zaslug, ni poslalo k slavnosti svojega zastopnika, med tem ko ga je poslal veliki biskup J. J. S t r o s s m a y e r. Da, klerikalstvo se je izgubilo ob splošnem čistem narodnem oduševljenju, kakor se izgubi gasneča dušica v veliki solnčni luči.

D o p i s i.

Kranjsko.

Iz kočevskega okraja. (Šolski prijatelj.) Stari trg pri Poljanah se je letos povzpел do izdanja letnega šolskega poročila. Ni ti treba mnogo ugibati, kaj bi moralo temu povod biti, zakaj takoj prvi spis, ki govori o 25-letnem delovanju župnika Petra Režka, ti izda, da je hotela starotrška šola s tem postaviti zaslužnemu možu skromen spomenik. Šolska mladina ga je ob sklepu šolskega leta dne 14. mal. srpana t. l. v navzočnosti udov krajnega šolskega sveta, g. župana in drugih tudi slovesno pozdravila med drugim s posebnim slavnostnim pozdravom, ki ga je nalašč za to priliko zložil g. Eng. G a n g l.

Č. g. Peter Režek deluje namreč letos ravno 25. leto v Starem trgu ob Kolpi ne le kot župnik, ampak ves čas kot predsednik krajnega šolskega sveta in krajni šolski nadzornik.

Ta gospod je v prvi vrsti vzoren delavec v vinogradu Gospodovem. Prost vseh političnih strasti, dasi sicer vrl slovenski rodoljub, umno in mirno pase svoje številne ovčice ter skrbi za povzdigo hiše božje. Sicer pa je velik prijatelj učiteljstva in šole. Kolikor je bilo tu za njegove dobe učiteljev, ve vsak o njem le hvalo in slavo, zakaj bil jim je vsekdar odkritosrčen prijatelj, kateri jih je vselej po svoji moči in rad podpiral. Med njim in učiteljstvom, oziroma voditelji ni bilo nikoli navskrižnosti. Sovražnosti drugih proti šoli in učiteljstvu pa so ga vselej v srce bolele in jih je izkušal zabraniti ali vsaj ublažiti in omejiti. — Razvoju šole ni nikoli stavil zaprek, marveč ga je le pospeševal; to med drugim jasno priča razširjenje šole v dvorazrednico in potrebno prezidanje in zvišanje šolskega posloplja l. 1889. Šolsko mladino je ob vsakoletnem nadzorovanju, koncem šolskega leta in

o drugih prilikah z besedo in darili ljubeznivo vzpodbujal k vztrajnemu učenju, pridnosti in lepemu vedenju. Starše pa je po potrebi tudi ostro prijemal, največkrat zaradi pošiljanja otrok v šolo. S tem je dosegel dokaj reden šolski obisk, kar je za šolo vsekakor neprecenljive vrednosti. Njegova izredna točnost in vestnost v uradnih opravilih pa mu je tudi navzgor pridobila posebno spoštovanje.

Z eno besedo: on je načelnik krajnemu šol. svetu in krajni šolski nadzornik, kakršnih si je le želeli. Bog nam ga ohrani še mnogo let!

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz krškega okraja. (Pedagoško društvo). Zapisnik občnega zbora „Pedagoškega društva“ v Krškem dne 27. rožnika 1900. Navzočih je bilo 41 društvenikov.

Predsednik, ravnatelj Ivan L a p a j n e, otvori zborovanje ter pozdravi navzoče. Tajnik, nadučitelj Ivan R u p n i k, poroča o društvenem delovanju v minulem letu.

Društvo je imelo 3. vel. travna 1900 svoje pomladno zborovanje v Sent Jerneju. Zbog slabega vremena je bila vdeležba slaba, a vendar se nas je zbralo 15 društvenikov.

Zborovanje se je vršilo po že znanem vzporedu.

Na predlog tajnika Ivana Rupnika je zbor izvolil prvega predsednika in ustanovitelja „Pedagoškega društva“, g. Franceta G a b r š k a, sedaj nadučitelja v Ljubljani, v priznanje njegovih zaslug za naše društvo častnim članom „Pedagoškega društva“, kar se mu je brzozavnim potom precej naznanilo. Diplomno pa mu je izročil bivši predsednik g. Jožef B e z l a j. Tajnik prečita zahvalno pismo g. Gabrška.

Blagajnik Florijan R o z m a n predloži društveni račun, kateri kaže 337 K 95 h dohodkov in 222 K 40 h stroškov, tedaj 115 K 55 h prebitka. Preglednikom računa se izvolita per acclamationem g. nadučitelja S a j e in L u n d e r, katera račun takoj pregledata in odobrita.

Naše društvo ima voliti 10 delegatov. Predsednik povpraša, ako se kateri navzočih društvenikov oglasi prostovoljno.

Oglase se kot delegatje: gdč. Avgusta Kolnik, Fani Lunder in Pavla Rus in gospodje Franc Lunder, Ivan Lapajne, Jožef Cizelj, Karel Humek, Florijan Rozman in Ivan Rupnik. — Predsednik opozori, da se obhaja dne 5. vel. srpana na Ponikvi slavnost stoletnice Antona M. Slomška ter vabi društvenike, da se je v obilnem številu vdeleže. Tudi nadučitelj Lunder priporoča obilo vdeležbo.

„Zavezi“ naj se mesto letnega doneska pošlje kakor običajno primerno število knjig.

V odbor so bili enoglasno izvoljeni dosedanji gospodje, in sicer:

Ivan Lapajne, dr. Tomaž Romih, nadzornik Šest, Ivan Rupnik, Florijan Rozman, Jernej Ravnikar in mesto v Ljubljano odšlelega Jožefa Bezlaja njegov namestnik Jožef Cizelj.

Predlogi: Nadučitelj G e b a u e r nasvetuje, da bi društvo skrbelo tudi za nagrobne spomenike mrtvim tovarišem, a to ne iz društvene blagajnice, marveč s pobiranjem posebnih prispevkov.

Nadzornik g. Andrej Š e s t priporoča, da bi društveniki zložili nekoliko za nagrobni spomenik umrlega tovariša Kaligerja. Gdč. Kolnik je pobrala od navzočih prispevke v ta namen ter nabrala 28 K, kateri znesek je izročila blagajniku Rozmanu. Ker pa to za spominek nikakor ne zadostuje in tudi niso bili vsi društveniki navzoči, se sklene nadaljnje pobiranje prostovoljnih prispevkov potem šol. obdvestev, da bo potem mogoče morda postaviti spominka obema umrlima tovarišema Karlu Kaligerju in Jožefu Osani.

Gospod Lunder predlaga, da se obrne „Pedagoško društvo“ do društva „Samopomoč“ s prošnjo, da bi isto